

**VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ SE SPECIÁLNÍMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI A VZDĚLÁVÁNÍ
NADANÝCH DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ**

Příloha školního vzdělávacího programu Základní školy Závěšice

č. 3

Mgr., Bc. Šárka Chalupová

1. 9. 2014

Obsah

Úvod	4
1. Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami	5
1.1. <i>Práva a vymezení jedince se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním</i>	5
1.2. <i>Školská poradenská zařízení</i>	7
1.3. <i>Integrace a inkluze dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami</i>	8
2. Vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných	11
2.1. <i>Podpůrná a vyrovnávací opatření</i>	12
2.2. <i>Zařazování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a tříd, počet žáků ve třídě a formy speciálního vzdělávání</i>	12
2.3. <i>Zpřesnění charakteristiky těžkého zdravotního postižení a sociálního znevýhodnění</i>	14
2.4. <i>Vyrovňovací pobyt</i>	14
2.5. <i>Individuální vzdělávací plán</i>	15
2.6. <i>Asistent pedagoga</i>	16
2.7. <i>Písemný informovaný souhlas</i>	17
2.8. <i>Diagnostický pobyt</i>	18
3. Novelizace vyhlášky o poskytování poradenských služeb ve školství a školských zařízeních	18
4. Vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných	19
Závěr	

Použité zdroje

Úvod

V oblasti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami dochází v posledním období k výrazným změnám. Česká republika v souladu s dalšími státy Evropské unie provádí legislativní změny ve školství, které mají zajistit jednotný přístup ke vzdělání všem žákům. V tomto smyslu se hovoří o inkludaci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do „běžných škol“.

Tato příloha školního vzdělávacího programu č. 2 Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů se ve druhé části zabývá změnami, které přináší vyhláška č. 147/2011 Sb., která upravuje vyhlášku č. 73/2005 Sb. Nejvýraznější posun zde nastává ve vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací, žáků sociálně znevýhodněných a zdravotně znevýhodněných. Zvláště vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním je věnována značná pozornost.

Zároveň s vyhláškou 73/2005 Sb. byla novelizována vyhláška 72/2005 Sb., ve znění vyhlášky 116/2011 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. I zde se projevují výrazné tendence k inkluzivnímu vzdělávání.

Školský zákon i obě výše zmíněné vyhlášky se zabývají i vzděláváním dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Poskytují legislativní rámec tomuto vzdělávání, ale tok finančních prostředků z ministerstva vnitra, který se vůči těmto žákům zmenšuje a vůči žákům inkludovaným výrazně narůstá, napovídá, že toto vzdělávání není současnou prioritou.

1. Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

1.1. Práva a vymezení jedince se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním

Úmluva o právech dítěte, která se již v bývalé České a Slovenské Federativní Republice stala závaznou nadzákonnou právní normou, se v čl. 23 zabývá právy jedince se zdravotním postižením či zdravotním nebo sociálním znevýhodněním. Článek 23 Úmluvy říká, že: „duševně nebo tělesně postižené dítě má požívat plného a řádného života v podmínkách zabezpečujících důstojnost, podporujících sebedůvěru a umožňujících aktivní účast dítěte ve společnosti.“ Státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, uznávají právo postiženého dítěte na zvláštní péči a pomoc, pokud možno bezplatně, tak, aby byl zabezpečen účinný přístup postiženého dítěte ke vzdělání, profesionální přípravě a přípravě pro zaměstnání s cílem dosáhnout maximálního osobnostního rozvoje a co nejširšího sociálního začlenění jedince.¹

Výše uvedená ustanovení Úmluvy o právech dítěte se odrážejí mj. v zákoně č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Školský zákon v tomto případě hovoří o osobách se speciálními vzdělávacími potřebami a v § 16 odst. 1 – 3 je pro účely tohoto zákona klasifikuje takto:

„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.

Zdravotním postižením je mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, kombinované vady, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.

Zdravotním znevýhodněním je zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.“²

Podle definice expertů z USA „poruchy učení jsou souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabývání a užívání takových dovedností jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování

---

¹ Úmluva o právech dítěte – Stop dětské práci.

[www dokument] dostupný z:

http://www.stopdetskepraci.cz/download/pdf/documents_2.pdf [15.10.2011]

² MŠMT ČR, Praha. Školský zákon. 2009.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon> [28. 10. 2011]

nebo počítání. Tyto poruchy jsou vlastní postiženému jedinci a předpokládají dysfunkci centrálního nervového systému...“³

Za sociální znevýhodnění se podle § 16 odst. 4 školského zákona považuje rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením a ohrožení sociálně patologickými jevy, dále nařízená ústavní výchova či uložená ochranná výchova, nebo postavení azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany a účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky.

Školský zákon v § 16 odst. 6 vyjmenovává práva dětí, žáků a studentů se speciálně vzdělávacími potřebami. Stanoví, že „mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem,“ na hodnocení zohledňující jejich postižení či znevýhodnění. Při přijímání ke vzdělávání a při jeho ukončování mají žáci a studenti se zdravotním postižením nebo znevýhodněním právo na vytvoření potřebných podmínek. Ředitel školy může ve výjimečných případech individuálně prodloužit délku středního a vyššího odborného vzdělávání žákům nebo studentům se zdravotním postižením, a to nejvýše o dva školní roky.⁴

Děti, žáci a studenti se zdravotním postižením mají podle § 16 odst. 7 právo bezplatného užívání speciálních učebnic a speciálních didaktických a kompenzačních učebních pomůcek poskytovaných školou. Sluchově postiženým je zajištěno právo na bezplatné vzdělávání prostřednictvím znakové řeči. Zrakově postiženým se zajišťuje právo na vzdělávání s použitím Braillova hmatového písma. Dětem, žákům a studentům, kteří se nemohou dorozumívat verbálně, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání prostřednictvím náhradních způsobů komunikace.⁵

Školský zákon v § 16 odst. 8 uvádí, že „vyžaduje-li to povaha zdravotního postižení, zřizují se pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením školy, popřípadě v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy. Žáci těžkým mentálním postižením, žáci s více vadami a žáci s autismem mají právo se vzdělávat v základní škole speciální, nejsou-li vzděláváni jinak.“⁶

Podle § 16 odst. 9, 10 školského zákona ve školách mateřských, základních, středních, vyšších odborných a ve školách základních speciálních může ředitel zřídit funkci asistenta pedagoga. K tomuto je zapotřebí u škol zřizovaných ministerstvem a u škol církevních

---

³ PIPEKOVÁ, J. a kol. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido, 1998, s. 100.

⁴ MŠMT ČR, Praha. Školský zákon. 2009.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon> [cit. 28. 10. 2011]

⁵ Tamtéž

⁶ Tamtéž

nezbytný souhlas MŠMT, v případě škol zřizovaných ostatními zřizovateli souhlas krajského úřadu.⁷

Asistent pedagoga napomáhá učiteli ve třídě, kde je integrován žák se speciálními vzdělávacími potřebami. Asistent pedagoga je ve smyslu § 2 odst. 2 zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů, pedagogickým pracovníkem.⁸ Náplň práce mu na základě vyhlášky č. 73/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb., a na doporučení školského poradenského zařízení stanovuje ředitel školy, asistent pracuje pod přímým vedením a supervizí pedagoga, který nese zodpovědnost za výsledek vyučovacího procesu i bezpečnost žáků. Smyslem funkce asistenta pedagoga je podporovat maximální participaci žáka při vzdělávání v kolektivu třídy.⁹

Ve školách mohou pracovat i osobní asistenti. Osobní asistent však není zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy. Těžiště činnosti osobního asistenta tkví v sociální integraci žáka a jeho pomoc se předpokládá především u jedinců s kombinovaným postižením.¹⁰

§ 18 školského zákona umožňuje řediteli školy s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žáku se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. Podmínkou je žádost jeho zákonného zástupce, u zletilého žáka nebo studenta se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo s mimořádným nadáním, jeho vlastní žádost.¹¹

„Individuální vzdělávací program stanoví postup vzdělávání postiženého dítěte a nápravy zjištěných obtíží.“ Vždy musí vycházet z komplexní diagnózy a zajistit tak dítěti možnost vzdělávání podle jeho schopností.¹²

Cílem předškolního vzdělávání, školní edukace a profesního vzdělávání, resp. přípravy je vždy dosažení maximálního možného vzdělání.

1.2. Školská poradenská zařízení

⁷ MŠMT ČR, Praha. Školský zákon.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon>

⁸ MŠMT ČR, Praha. ZÁKON č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/mladez/zakon-c-563-2004-sb-o-pedagogickych-pracovnicich>

⁹ MŠMT ČR, Praha. Výklad vyhlášky č. 147/2011 Sb.- otázky a odpovědi.

[www dokument] dostupný z:

www.msmt.cz/file/17651

¹⁰ JANKOVSKÝ, J. Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením. Praha: Triton, 2006, s. 91.

¹¹ ŠKOLSKÝ ZÁKON, § 18.

¹² PIPEKOVÁ, J. a kol. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido, 1998, s. 53.

O zařazení dítěte, žáka nebo studenta jako jedince se speciálními vzdělávacími potřebami, rozhoduje školské poradenské zařízení, tedy pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum, školní poradenské pracoviště a středisko výchovné péče, která jsou zřízena podle § 116 školského zákona a jejichž činnost se řídí vyhláškou č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, která byla od 1. září 2011 změněna vyhláškou č. 116/2011 Sb.¹³ Tato zařízení poskytují diagnostické služby za účelem „rozpoznávat a porozumět průběhu a výsledkům vzdělávání a aktuálnímu stavu dítěte i souvislostem a příčinám tohoto stavu.“¹⁴

Diagnostiku spojují s následnou intervencí, jejíž stěžejní částí je poradenská činnost poskytovaná žákovi, jeho zákonným zástupcům, pedagogům, popř. dalším pracovníkům školy, kterou žák navštěvuje.¹⁵

Kromě potřebných informací a konzultací se poradny a speciálně pedagogická centra zabývají zjišťováním školní zralosti, spolupracují s pedagogy při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů a zabývají se prevencí sociálně patologických jevů, poskytují pomoc při volbě povolání a vyjasňování osobních perspektiv žáků.

Speciálně pedagogická centra jsou specializována na různé druhy postižení. Vymezení odborné činnosti speciálně pedagogických center bylo specifikováno v příloze č. 2 vyhlášky 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.¹⁶ Přínos center spočívá především ve včasné depistáži, příp. dispenzarizaci dětí s příslušným typem postižení, v systematické práci s dětmi, žáky a studenty se zdravotním postižením a speciálními vzdělávacími potřebami, v metodické pomoci učitelům, školám i dalším institucím, v poskytování poradenských služeb a v zapůjčování či poskytování kompenzačních, rehabilitačních či edukačních pomůcek.¹⁷

---

¹³ MŠMT ČR, Praha. Vyhláška č. 116/2011 Sb. kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/vvyhlaska-c-116-2011-sb-kterou-se-meni-vyhlaska-c-72-2005-sb>

¹⁴ ČÁP, D., KOUTNÁ, P., KREJČOVÁ, L. et al. Výchovné poradenství. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 83.

¹⁵ HÁJKOVÁ, V. a STRNADOVÁ, I. Inkluzivní vzdělávání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 154.

¹⁶ MŠMT ČR, Praha. Vyhláška č. 116/2011 Sb. kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/vvyhlaska-c-116-2011-sb-kterou-se-meni-vyhlaska-c-72-2005-sb>

¹⁷ JANKOVSKÝ, J. Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením. Praha: Triton, 2006, s. 76.

1.3. Integrace a inkluze dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Země Evropské unie postupně sjednocují různé typy škol a teprve uvnitř jednotné školy zajišťují její vnitřní diferenciaci. Rovněž školský zákon „podporuje propojení bývalého speciálního školství se školami běžného typu... a významně tak posiluje tendence k individuální integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do „běžných“ škol.“¹⁸

Slowík chápe sociální integraci jako „proces rovnoprávného začleňování člověka do společnosti.“ Školská integrace představuje individuální zařazování žáků s handicapem do běžných tříd nebo zřizování speciálních tříd v běžných školách.¹⁹

Znamená to, že postižený žák nemusí být vždy vyučován v jedné třídě s ostatními. Rozsah společného vzdělávání není pevně stanoven, musí být realizován v souvislosti s potřebami a možnostmi žáků. Žák může být např. vyučován ve speciální třídě, ale tzv. „výchovy“ bude absolvovat společně s žáky z „běžné“ třídy školy, kterou společně navštěvují.

Vývoj v přístupu k začleňování handicapovaných osob do společnosti přechází k trendu, který je charakteristický inkluzivními postupy. V inkluzivním přístupu jsou osoby s postižením zapojovány do všech běžných činností jako lidé bez postižení a pokud je to možné, nejsou přitom využívány žádné speciální prostředky a postupy.²⁰

Inkluzivní pedagogika umožňuje „zohlednění speciálních vzdělávacích potřeb žáků v multietnických, multikulturních a multilingvních učebních skupinách“.²¹ Ústředním principem inkluzivní pedagogiky je zájmová diferenciacie učebních témat. Znamená to, že obsah učiva, jeho cíle a formy výuky se přizpůsobují potřebám a možnostem jednotlivých žáků.²²

Pro realizaci inkluzivního vzdělávání by bylo žádoucí, aby v každé škole kooperoval tým odborně připravených pedagogů se zástupci školního odborného pracoviště, tedy s psychologem, speciálním pedagogem, metodikem prevence aj.²³

Podle Hájkové a Strnadové inkluzivní pedagogika umožňuje rozvoj vlastního potenciálu všem jedincům. Česká škola by měla směřovat k pluralizaci organizačních forem a

---

¹⁸ VALENTA, J. Právní rámec řízení škol a školských zařízení. Karviná: Paris, 2010, s. 55

¹⁹ SLOWÍK, J. Speciální pedagogika. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. 31

²⁰ SLOWÍK, J. Speciální pedagogika. Praha: Grada Publishing, a. s., 2007, s. 32

²¹ HÁJKOVÁ, V. a STRNADOVÁ, I., Inkluzivní vzdělávání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010 s. 46.

²² HÁJKOVÁ, V. a STRNADOVÁ, I. Inkluzivní vzdělávání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010 s. 127-128

²³ HÁJKOVÁ, V. a STRNADOVÁ, I. Inkluzivní vzdělávání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 129.

konceptů, včetně různorodé nabídky vzdělávacích možností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.²⁴

Asociace speciálních pedagogů zdůrazňuje, že všechny změny ve školství musí probíhat s ohledem na potřeby všech dětí, žáků a studentů – se zdravotním postižením, žáků tzv. hraničních, žáků nadaných, žáků se sociálně znevýhodněného prostředí, ale i žáků, kteří nemají žádné speciální vzdělávací potřeby. Upozorňuje, že většina základních škol není na inkluzivní vzdělávání připravena, chybí jim finanční prostředky, neboť asistentský systém je nesporně dražší než systém speciálního školství, učitelé nesplňují kvalifikační předpoklady získané studiem speciální pedagogiky.²⁵

Ve školské praxi se v současné době projevuje úsilí o legislativní zakotvení inkluzivního vzdělávání. Na novelizaci vyhlášky č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných pracovalo ministerstvo školství již pod vedením představitelů Strany zelených, obdobně jako na novele vyhlášky „o poradenství“. Současný ministr školství Josef Dobeš zastavil proces přijetí těchto vyhlášek a inicioval jejich přepracování. Důvodem byla skutečnost, že změny, které měly přinést, „výrazně znejistily školský terén, zejména oblast škol vzdělávajících děti s lehkým mentálním postižením.“²⁶

Podle Dobeše se při přípravě novel výše zmíněných vyhlášek projevila „snaha zaštitit se rozhodnutím štrasburského soudu pro lidská práva z roku 2007 a zapracovat do těchto vyhlášek řadu ustanovení, která jdou nad rámec tohoto rozhodnutí.“²⁷

V roce 2007 prohrálo Česko u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku spor s osmnácti mladými Romy z Ostravska. Podle rozsudku přeřazení romských dětí do zvláštních škol bylo diskriminačním opatřením a porušilo jejich právo na vzdělání. Na počátku roku 2011 představitelé Evropského centra pro práva Romů kritizovali Českou republiku za to, že nedělá změny ve školském systému, který označili za „strnulý, neměnný a málo otevřený.“ Za přístup k Romům kritizoval Česko i komisař pro lidská práva Rady Evropy Thomas Hammarberg. Poukazoval na protiromské postoje v naší společnosti a vyzval k zintenzívnění snahy o integraci Romů.²⁸

---

²⁴ HÁJKOVÁ, V. a STRNADOVÁ, I. Inkluzivní vzdělávání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 8.

²⁵ HAVLÍČKOVÁ J., MOULEOVÁ L. Komuniké z konference Inkluzivní vzdělávání. Učitel'ské noviny, 2011, roč. 114, č. 5, s. 22. **použit**

²⁶ ŠVANCAR R. Pro Romy bez mentálního postižení budou praktické základní školy tabu. Učitel'ské noviny, 2011, roč. 114, č. 21, s. 14.

²⁷ ŠVANCAR R. Srozumitelně a jednoznačně. Učitel'ské noviny, 2011, roč. 114, č. 20, s. 14.

²⁸ ČTK. Vzdělávání romských dětí. Učitel'ské noviny, 2011, roč. 114, č. 11, s. 5.

Inkluzivní vzdělávání romských dětí velmi intenzívně prosazovala a prosazuje Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách, která poukazovala na skutečnost, že dvacet sedm procent romských dětí je vzděláváno ve speciálním školství. Tato agentura zformulovala rozsáhlou Strategii boje proti sociálnímu vyloučení v romských lokalitách. Požadovala mj. změnu financování školství tak, aby byly ekonomicky zvýhodňovány školy integrující či inkludující žáky se sociálním znevýhodněním. Spolupráci s romskými rodinami v oblasti přípravy na školu tato asociace vykládala tak, že je třeba zavést doučování ve vyloučených lokalitách, zvýšit zájem romských rodičů o vzdělávání vlastních dětí a získat je jako partnery pro řešení vzdělávacích i výchovných problémů dětí.²⁹

Původní návrh novel vyhlášek zabývajících se oblastí školského poradenství a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, který tyto požadavky z velké části akceptoval, by vedl k faktickému zrušení praktických škol. Jako reakce na tuto společenskou situaci byla založena Asociace speciálních pedagogů, jejímž předsedou se stal PaedDr. Jiří Pilař. Zástupci asociace připomínkovali novely vyhlášek č. 72/2005 Sb. a č. 73/2005 Sb. a vyjádřili své obavy z destabilizace vzdělávání v souvislosti s připravovanými změnami ve vzdělávání dětí, žáků a studentů s lehkým mentálním postižením. Zdůrazňovali, že všechny změny v našem školství týkající se inkluzivního vzdělávání je třeba zavádět s ohledem na skutečné potřeby žáků – se zdravotním postižením, žáků tzv. hraničních, nadaných, ze sociálně znevýhodněného prostředí i těch, které nemají žádné zvláštní vzdělávací potřeby.³⁰

---

²⁹ ŠVANCAR R. Vrací se myšlenka přesunutí žáků s lehkým mentálním postižením do běžných základních škol? Učitelství noviny, 2011, roč. 114, č. 9, s. 15.

³⁰ HAVLÍČKOVÁ J., MOULEOVÁ L., Komuniké z konference Inkluzivní vzdělávání. Učitelství noviny 2011, roč. 114, č. 5, s. 22.

2. Vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

Od 1. září 2011 vešly v platnost novely vyhlášek vztahujících se k péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Jde o vyhlášku č. 73/2005 Sb., která byla změněna vyhláškou č. 147/2011 Sb.³¹ a o vyhlášku č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.³²

Novelizovaná vyhláška č. 73/2005 Sb. přináší tato nová ustanovení:

- § 1 definuje vyrovnávací a podpurná opatření, žáka s těžkým zdravotním postižením a sociálním znevýhodněním,
- § 3 stanoví formy speciálního vzdělávání,
- § 6 se zabývá individuálním vzdělávacím plánem,
- § 7 definuje činnost asistenta pedagoga a náležitosti žádosti o zřízení jeho funkce,
- § 8 stanoví organizaci speciálního vzdělávání,
- § 9 určuje způsob zařazování žáků se zdravotním postižením do speciálního vzdělávání,
- § 10 stanoví počty žáků ve třídách, ve speciální škole.

Beze změn zůstává § 2, který se zabývá zásadami a cíli speciálního vzdělávání, § 4 definující činnost škol při zdravotnických zařízeních, § 5, který vyjmenovává typy speciálních škol a § 11 o péči o bezpečnost a zdraví žáků.³³

2.1. Podpurná a vyrovnávací opatření

Vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. zpřesnila a diferencovala opatření, která je škola oprávněna použít při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Již dříve se ve školách realizovala tzv. podpurná opatření, popsaná v odst. 3 § 1, určená žákům se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají v režimu speciálního vzdělávání,

---

³¹ MŠMT, Praha. Vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. 2011.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-147-2011-sb-kterou-se-meni-vyhlaska-c-73-2005-sb>

³² MŠMT ČR, Praha. Vyhláška č. 72/2005 Sb. ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. 2011.

[www dokument] dostupný z:

http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/vyh_72_vyzn-zmeny-1-9-2011.pdf

³³ GROSMANOVÁ, J. Péče o žáky se SVP. Novely vyhlášek vztahujících se k péči o žáky se SVP s účinností od 1. září 2011. Nový Jičín: KVIC, 2011.

at' formou individuální integrace či ve třídě nebo škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením. Podpůrná opatření se podle § 1 odst. 4 týkají i organizace výuky žáků mimořádně nadaných.³⁴

Výše uvedená vyhláška v § 1 odst. 2 zavádí nový typ opatření, tzv. vyrovnávací opatření, která jsou určena žákům, jejichž speciální vzdělávací potřeby plynou ze zdravotního znevýhodnění nebo sociálního znevýhodnění. Smyslem vyrovnávacích opatření je podpořit školní úspěšnost žáka.

Obě opatření jsou určena pro vzdělávání žáků na všech typech škol. O jejich aplikaci rozhoduje ředitel školy na doporučení školského poradenského zařízení.

2.2. Zařazování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a tříd, počet žáků ve třídě a formy speciálního vzdělávání

V § 3 vyhlášky uvádí formy speciálního vzdělávání. Jsou to i nadále individuální integrace, skupinová integrace, zřízení školy nebo kombinace forem dříve uvedených.

V souladu se zněním § 36 odst. 5 školského zákona žák plní povinnou školní docházku v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem v obvodu, ve kterém má žák trvalý pobyt, tedy ve spádové škole, pokud pro něho jeho rodiče nezvolili školu jinou. To se týká i všech žáků se zdravotním postižením, tedy i žáků s těžkým zdravotním postižením.

Se vzděláváním dítěte ve třídě či škole zřízené pro žáky se zdravotním postižením musí podle § 9 odst. 1 novelizované vyhlášky č. 73/2005 jeho zákonný zástupce souhlasit formou tzv. informovaného souhlasu. Pokud by se zařazením dítěte do takovéto třídy nebo školy zákonný zástupce nesouhlasil, vzdělává se žák ve spádové škole, případně jiné „běžné škole“, je tedy integrován do třídy hlavního vzdělávacího proudu a jeho vzdělávání se uskutečňuje za pomoci podpůrných opatření.

„Pouze u žáků se zdravotním postižením je možné hovořit o integraci, protože jen pro tyto žáky existuje možnost jejich vzdělávání ve třídě/škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením. Ostatní kategorie žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se standardně vzdělávají ve školách a třídách „hlavního vzdělávacího proudu“.“³⁵

---

³⁴ MŠMT, Praha. Vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. 2011.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-147-2011-sb-kterou-se-meni-vyhlaska-c-73-2005-sb>

³⁵ MŠMT Praha. Výklad vyhlášky č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. – nejčastější otázky a odpovědi.

§ 2 odst. 3 vyhlášky 14/2005 Sb. stanoví, že třída mateřské školy, ve které jsou zařazeny děti se zdravotním postižením, má nejméně dvanáct dětí, nejvíce devatenáct dětí.³⁶

Při skupinové integraci, tedy ve speciální třídě, může být podle § 10 odst. 1 novelizované vyhlášky č. 73/2005 zařazeno nejméně šest a nejvíce čtrnáct dětí, žáků a studentů. Ve třídě pro žáky s těžkým zdravotním postižením může být zařazeno nejméně čtyři a nejvíce šest žáků.

§ 10 odst. 4 výše zmíněné vyhlášky uvádí, že ve třídě „běžné“ základní nebo střední školy může být zařazeno nejvýše pět žáků se zdravotním postižením. Novinkou, kterou zavádí § 8 odst. 5 novelizované vyhlášky č. 73/2005 Sb. v organizaci speciálního vzdělávání, je to, že ve třídách pro žáky se zdravotním postižením mohou být zařazeni žáci dvou a více ročníků, a to i prvního a druhého stupně.³⁷

Podle § 10 odst. 2 mohou být do třídy nebo studijní skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením zařazeni i žáci s jiným typem zdravotního postižení nebo se zdravotním znevýhodněním. Jejich počet nesmí přesáhnout dvacet pět procent nejvyššího počtu žáků ve třídě nebo studijní skupině.

Takřka revoluční změnu však přináší § 3 odst. 4, kde je konstatováno: „Žák bez zdravotního postižení se nevzdělává podle vzdělávacího programu pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením.“ Žáci zdravotně znevýhodnění a sociálně znevýhodnění tedy budou vzdělávání podle programu RVP ZV, s možností využití individuálního vzdělávacího plánu podle § 18 školského zákona.

Podle programu pro žáky se zdravotním postižením se nesmí vzdělávat ani žák s jiným zdravotním postižením, než tím, pro které je vzdělávací program určen.³⁸

Podle vyjádření MŠMT by měli ředitelé praktických škol nabídnout zákonným zástupcům žáků bez zdravotního postižení, kteří byli zařazeni do praktické školy před účinností vyhlášky č. 147/2011 Sb., přestup jejich dítěte do „běžné“ základní školy. Při přestupu žáků škola postupuje podle § 49 odst. 1 a 2 školského zákona s využitím individuálního vzdělávacího plánu. Pokud však zákonný zástupce žáka o přestup nepožádá,

---

³⁶ MŠMT. Praha. Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasaka-c-14-2005-sb-o-predskolnim-vzdelavani-1>

³⁷ GROSMANOVÁ, J. Péče o žáky se SVP. Novely vyhlášek vztahujících se k péči o žáky se SVP s účinností od 1. září 2011. Nový Jičín: KVIC, 2011.

³⁸ MŠMT Praha. Výklad vyhlášky č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. – nejčastější otázky a odpovědi.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/socialni-programy/vyklad-vyhlasaky-c-147-2011-sb>

resp. nedá k návrhu na přestup souhlas, je nutno těmto žákům umožnit vzdělávání podle dosavadního způsobu. Rozhodnutí zákonného zástupce žáka je třeba respektovat.³⁹

Ministerstvo tento krok nenazývá rušením praktických škol, ale optimalizací sítě škol. V souvislosti s tímto bodem vyhlášky zároveň vystává problém se zařazováním neprospívajících absolventů základních škol do praktických učilišť, která by měla fungovat jen pro žáky se zdravotním postižením.

2.3. Zpřesnění charakteristiky těžkého zdravotního postižení a sociálního znevýhodnění

Těžké zdravotní postižení nově definuje vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění vyhlášky 147/2011 Sb. s účinností od 1. září 2011 takto: V § 1 odst. 5 se uvádí, že za děti, žáky a studenty s těžkým zdravotním postižením se pro účely této vyhlášky považují jedinci s těžkým zrakovým postižením, s těžkým sluchovým postižením, s těžkým tělesným postižením, s těžkou poruchou dorozumívacích schopností, hluchoslepí, s kombinovanými vadami, s autismem, se středně těžkým, těžkým nebo hlubokým mentálním postižením. Těžce zdravotně postiženým náleží nejvyšší míra podpůrných opatření.

Sociální znevýhodnění je třeba v kontextu výše uvedené vyhlášky „chápat jako pedagogickou kategorii pro účely vzdělávání žáka a využití vyrovnávacích opatření.“⁴⁰

Jako reakci na poptávku ředitelů škol po zákonném vymezení žáka se sociálním znevýhodněním upřesňuje novelizovaná vyhláška č. 73 v § 1 odst. 6 výčet znaků takového žáka. Je to „žák z prostředí, kde se mu nedostává potřebné podpory k řádnému průběhu vzdělávání včetně spolupráce zákonných zástupců se školou, a žák znevýhodněný nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka“.

Sociální znevýhodnění žáka zjišťuje školské poradenské zařízení. Při zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka, jejich příčin a při stanovování potřebných vyrovnávacích či podpůrných opatření se uplatňují nástroje diferenciální diagnostiky s cílem zjistit příčiny speciálních či jiných individuálních vzdělávacích potřeb určitého žáka.

Primárním problémem tedy není diagnostikovat sociální znevýhodnění, ale naopak

---

³⁹ MŠMT Praha. Výklad vyhlášky č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. – nejčastější otázky a odpovědi.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/socialni-programy/vyklad-vyhlasiky-c-147-2011-sb>

⁴⁰ tamtéž

k této kategorii znevýhodnění dospět přes analýzu příčin problémů ve vzdělávání žáka, k jejichž řešení má poradenské zařízení odborně přispět.⁴¹

2.4. Vyrovnávací pobyt

Výjimkou z pravidla artikulovaného § 3 odst. 4 vyhlášky, teda výjimečným opatřením výlučně konaným v zájmu žáka a platným na omezenou dobu, je zařazení žáka bez zdravotního postižení do školy, třídy nebo studijní skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením na tzv. vyrovnávací pobyt. Toto opatření je možno uplatnit pouze tehdy, když žák dlouhodobě selhává, přestože byly vyčerpány všechny předcházející možnosti podpory jeho vzdělávání. Vyrovnávací pobyt může trvat u žáka se sociálním znevýhodněním maximálně pět měsíců, přičemž žák zůstává po celou dobu žákem původní školy.⁴²

Žák se zdravotním znevýhodněním může být vzděláván ve škole nebo třídě určené pro žáky se zdravotním postižením po nezbytně nutnou dobu. Povinností školy, v níž se žák vzdělává, je jednou za rok posoudit, zda důvody pro toto opatření i nadále trvají. Škola při hodnocení aktuálního stavu žáka sleduje jeho případné zklidnění, prospěchové zlepšení, dohnání zameškaného učiva atd.⁴³

V průběhu vyrovnávacího pobytu jsou výše uvedení žáci vzděláváni podle vzdělávacího programu původní školy, tedy RVP ZV.

V souvislosti s tímto ustanovením se nabízejí otázky: Která škola bude čerpat finanční normativ na žáka? Je povinností kmenové školy předávat dokumentaci žáka? Kdo bude žáku vydávat vysvědčení?

2.5. Individuální vzdělávací plán

Vyhláška č. 73/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů v § 6 stanoví podmínky pro vypracovávání individuálního vzdělávacího plánu pro žáky se zdravotním postižením, kteří

---

⁴¹ MŠMT Praha. Výklad vyhlášky č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. – nejčastější otázky a odpovědi.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/socialni-programy/vyklad-vyhlasiky-c-147-2011-sb>

⁴² GROSMANOVÁ, J. Péče o žáky se SVP. Novely vyhlášek vztahujících se k péči o žáky se SVP s účinností od 1. září 2011. Nový Jičín: KVIC, 2011.

⁴³ MŠMT Praha. Výklad vyhlášky č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. – nejčastější otázky a odpovědi.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/socialni-programy/vyklad-vyhlasiky-c-147-2011-sb>

jsou integrováni v běžné škole. Individuální vzdělávací plán se vypracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka nejpozději do jednoho měsíce po nástupu žáka do školy. Během školního roku může být doplňován a upravován. Za jeho zpracování odpovídá ředitel školy, jehož povinností je seznámit s ním zákonného zástupce žáka. Školní poradenské zařízení realizaci plánu sleduje, dvakrát ročně vyhodnocuje a poskytuje poradenskou pomoc. V případě problémů informuje ředitele školy.

Individuální vzdělávací plán je součástí dokumentace žáka a obsahuje:

- „údaje o obsahu, rozsahu, způsobu individuální speciálně pedagogické péče, včetně zdůvodnění,
- údaje o cíli vzdělávání, o volbě pedagogických postupů, o způsobu hodnocení a konkrétní časové a obsahové rozvržení vzdělávání,
- vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby (osobního asistenta), včetně jejího rozsahu,
- seznam potřebných speciálních, kompenzačních, rehabilitačních pomůcek a materiálů,
- jmenovité určení pedagogického pracovníka školního poradenského zařízení, s nímž bude škola spolupracovat,
- předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu,
- závěry speciálně pedagogických, popř. psychologických vyšetření“,
- termíny konzultací,
- podklad ke klasifikaci.

Všechny body IVP musí být při zpracovávání uvedeny, třeba i s poznámkou netýká se. Od školního roku 2009/2010 platí, že pokud bude žák vyučován podle individuálního plánu, uvede se na vysvědčení za název vzdělávacího programu pomlčka a slova – individuální vzdělávací plán.⁴⁴

Počet žáků se speciálními potřebami v hlavním vzdělávacím proudu významně naroste. Znamená to mj. administrativní zatížení pedagogických pracovníků a zároveň zaměstnanců školských poradenských zařízení, kteří jsou povinni dvakrát ročně plnění individuálně vzdělávacích plánů vyhodnocovat. Výhodou je, že individuálně vzdělávací plán nemusí být pro všechny žáky se speciálními vzdělávacími potřebami zpracováván. Může být např. zpracován plán podpory při vzdělávání. Ve školním vzdělávacím programu příslušné

---

⁴⁴ GROSMANOVÁ, J. Péče o žáky se SVP. Novelty vyhlášek vztahujících se k péči o žáky se SVP s účinností od 1. září 2011. Nový Jičín: KVIC, 2011.

školy musí být uvedeno, jakým způsobem budou tito žáci vzděláváni, jakými formami budou zkoušeni a jaká budou pravidla pro hodnocení těchto žáků.⁴⁵

2.6. Asistent pedagoga

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících⁴⁶ řadí asistenty pedagoga mezi pedagogické pracovníky, § 20 tohoto zákona určuje jejich potřebnou kvalifikaci. Nařízení vlády č. 75/2005 Sb. stanoví rozsah přímé vyučovací, výchovné a speciálně pedagogické činnosti, v příloze č. 1 uvádí týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti asistenta pedagoga, jejichž rozsah činí dvacet až čtyřicet hodin.⁴⁷

§ 7 odst. 1 novelizované vyhlášky č. 73/2005 Sb. vymezuje pracovní povinnosti asistenta pedagoga. V pracovní náplni asistentů se nově objevuje další povinnost – „nezbytná pomoc žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou.“⁴⁸

§ 8 odst. 6 umožňuje, že ve třídách určených pro děti, žáky a studenty s těžkým zdravotním postižením a ve třídách při psychiatrických léčebnách mohou zabezpečovat výchovně vzdělávací činnost souběžně až tři pedagogičtí pracovníci, z nichž alespoň jeden je asistent pedagoga.⁴⁹

Moravskoslezský kraj má ve srovnání s celostátním průměrem vysoký počet asistentů pedagoga. Tyto asistenty lze podle Katalogu prací zařadit až do 9. platové třídy, což významně zvyšuje potřebu mzdových prostředků v kraji. Z tohoto důvodu a zároveň proto, že žáci se zdravotním postižením mívají velkou nemocnost, a asistenti jsou využíváni i k jiným pracovním činnostem než jim stanoví vyhláška, krajský úřad hradí jen osmdesát procent mzdových prostředků na asistenty pedagoga.

---

⁴⁵ GROSMANOVÁ, J. Péče o žáky se SVP. Novely vyhlášek vztahujících se k péči o žáky se SVP s účinností od 1. září 2011. Nový Jičín: KVIC, 2011.

⁴⁶ MŠMT ČR, Praha. Zákon 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/mladez/zakon-c-563-2004-sb-o-pedagogickych-pracovnicich>

⁴⁷ MŠMT ČR, Praha. Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko- psychologické činnosti pedagogických pracovníků.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/narizeni-vlady-kterym-se-stanovi-rozsah-prime-vyucovaci-prime-vychovne-prime-specialne-pedagogicke-a-prim>

⁴⁸ MŠMT, Praha. Vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. 2011.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-147-2011-sb-kterou-se-meni-vyhlaska-c-73-2005-sb>

⁴⁹ tamtéž

2.7. Písemný informovaný souhlas

§ 9 odst. 1 vyhlášky č. 73 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zavádí pojem informovaný souhlas. Kromě písemného doporučení školského poradenského zařízení, jehož součástí je navrzení konkrétních podpůrných opatření, lze zařadit žáka do školy, třídy nebo studijní skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením, nebo převést do vzdělávacího programu upraveného pro žáky se zdravotním postižením jen na základě informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Příloha novelizované vyhlášky č. 73/2005 Sb. obsahuje formulář, podle kterého je poskytováno srozumitelné poučení o tom, co přeřazení pro žáka znamená v oblasti vzdělávání i jeho profesionální perspektivy. Přiměřeného poučení se dostane také nezletilému žákovi. Na základě tohoto poučení udělí zákonný zástupce žáka písemný informovaný souhlas.⁵⁰

Profesionálně poskytnuté poučení a poskytnutí informovaného souhlasu zákonným zástupcem žáka musejí vždy předcházet vydání rozhodnutí ředitele školy. Informovaný souhlas a poučení se vztahují na všechny organizační formy vzdělávání, tedy i na případy individuální a skupinové integrace.⁵¹

2.8. Diagnostický pobyt

Zařazení žáka do školy, třídy nebo studijní skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením nebo převedení do vzdělávacího programu pro tyto žáky podle může podle § 9 odst. 2 novelizované vyhlášky č. 73/2005 Sb. předcházet diagnostický pobyt. Smyslem diagnostického pobytu je zjistit příčiny školního selhávání, resp. problémů ve vzdělávání žáka, které nebylo možné jednoznačně určit standardním způsobem v průběhu vyšetření školským poradenským zařízením a nebylo možné proto stanovit návrh vhodných podmínek vzdělávání žáka a pedagogických opatření. Po dobu diagnostického pobytu zůstává žák žákem původní školy, je vzděláván podle vzdělávacího programu kmenové školy. O průběhu diagnostického pobytu vydá školské poradenské zařízení zletilému žáku nebo zákonnému

---

⁵⁰ MŠMT, Praha. Vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. 2011.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-147-2011-sb-kerou-se-meni-vyhlaska-c-73-2005-sb>

⁵¹ MŠMT Praha. Výklad vyhlášky č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. – nejčastější otázky a odpovědi.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/socialni-programy/vyklad-vyhlaskey-c-147-2011-sb>

zástupci nezletilého žáka zprávu a doporučení obsahující návrhy vzdělávání žáka, a to nejpozději do třiceti dnů ode dne ukončení diagnostického pobytu.“⁵²

3. Novelizace vyhlášky o poskytování poradenských služeb ve školství a školských zařízeních

Zároveň s novelizací vyhlášky č. 73/2005 Sb. byla novelizována i vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, a to vyhláškou č. 116/2011 Sb.⁵³ Tato vyhláška přináší pozměněná pravidla, kterými se budou pracovníci poradenských zařízení od 1. září 2011 řídit. Vyhláška zavádí písemný informovaný souhlas o poradenské službě, určuje termíny – uvádí tři měsíce jako hraniční limit, kdy musí poradenské zařízení zajistit poskytnutí služby. Zpráva z vyšetření a doporučení pro další práci s dítětem musí být vypracována do třiceti dnů od vyšetření. Zpráva bude oddělena od doporučení, tak, aby škola získala informace, jak s žákem pracovat a zároveň neměla přístup k citlivým informacím. Doporučení se vydává na dobu určitou, v případě žáka vzdělávajícího se podle programu pro žáky se zdravotním postižením nebo žáka zařazeného do školy pro žáky se zdravotním postižením platí pouze jeden rok. Diagnostika žáka může být provedena i odborným lékařem či klinickým psychologem. Poradenští pracovníci jsou povinni vycházet z klinické diagnózy a léčebných opatření odborného lékaře, ale doporučení, která pro účely vzdělávání vyplývají z daného typu postižení nebo zdravotního znevýhodnění musí vycházet od školských poradenských pracovníků, ne od pracovníků resortu zdravotnictví.⁵⁴

Podle ředitelky odboru speciálního vzdělávání, prevence a institucionální výchovy MŠMT ČR Ježkové zachycují novely vyhlášek č. 72 a 73 „nejnezbytnější změny“.

„Vlastně tak získáváme čas na práci na velké novele obou vyhlášek, v nichž musíme reagovat na změny v terénu. Tento krok už ale musí být spojen se změnou v další legislativě – ve školském zákonu, v zákonu o pedagogických pracovnících, v zákonu č. 109/2002 Sb., o

---

⁵² MŠMT Praha. Výklad vyhlášky č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. – nejčastější otázky a odpovědi.

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/socialni-programy/vyklad-vyhlasiky-c-147-2011-sb>

⁵³ MŠMT ČR, Praha. Vyhláška č. 116/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

[www dokument] dostupný z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/vvyhlaska-c-116-2011-sb-kterou-se-meni-vyhlasika-c-72-2005-sb>

⁵⁴ ŠVANCAR R. Srozumitelně a jednoznačně. Učitelství, 2011, roč. 114, č. 20, s. 14-15.

výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.“⁵⁵

4. Vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

Vytváření vhodných podmínek pro vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných je uloženo školským zákonem a specifikováno prováděcím předpisem k tomuto zákonu – vyhláškou č. 73/2005 Sb., ve znění pozdějších změn. Tyto předpisy umožňují ředitelům škol vytvářet pro mimořádně nadané žáky skupiny, v nichž se v některých předmětech vzdělávají žáci různých ročníků. Mimořádně nadaný žák může být na základě komisionální zkoušky přeřazen do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Vzdělávání mimořádně nadaných žáků se může uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu, který je závazným dokumentem pro zajištění jejich vzdělávacích potřeb. Pro vypracování individuálního vzdělávacího plánu platí stejné podmínky jako pro plán žáka se speciálními vzdělávacími potřebami.

Právní předpisy ke vzdělávání a poradenské péči o mimořádně nadané doplňuje Informace ke vzdělávání žáků a studentů mimořádně nadaných, zabezpečující realizaci ustanovení § 17 školského zákona a třetí části vyhlášky č. 73/2005 Sb. V článcích III a IV této Informace jsou popsány nejčastěji užívané postupy úprav vzdělávání mimořádně nadaných žáků a studentů – obohacování učiva a akcelerace vzdělávání.⁵⁶

Metodickou podporu učitelů pro práci s mimořádně nadanými dětmi poskytují výstupy Koncepce péče o mimořádně nadané děti a žáky pro období let 2009 – 2013. Výzkumný ústav pedagogický vydal v rámci ediční řady Krok za krokem s nadaným žákem několik metodických publikací. Na přípravě aktivit pro nadané žáky se podílí i Národní institut dětí a mládeže, oddělení Talentcentrum.⁵⁷ Toto oddělení organizuje projekt Talnet – online k přírodním vědám. Cílem tohoto projektu je vybudování systému distančního vzdělávání pro mimořádně nadané žáky z ČR. Žák navštíví vstupní demoverzi kurzů, vybere si tam témata odpovídající jeho zájmu a absolvuje demonstrační lekci, v jejímž závěru ho čeká test. Jestliže splní nastavené parametry kurzu, je mu umožněn vstup do systému a následné absolvování daného bloku. Talnet mohou žáci využívat i ve škole ve vyučovacích hodinách

---

⁵⁵ ŠVANCAR R. Srozumitelně a jednoznačně. Učitelské noviny, 2011, roč. 114, č. 20, s. 15.

⁵⁶ MŠMT ČR, Praha. Soubor pedagogicko-organizačních informací pro mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky a školská zařízení na školní rok 2009/2010. Č.j.: 1 447/2009-20. Učitelské noviny, 2009, roč. 112, č. 27, s. 8.

⁵⁷ ŠVANCAR R. K mimořádně nadaným se musí přistupovat s rozumem. Učitelské noviny, 2011, roč. 114, č. 38, s. 11.

přírodovědných předmětů, aby se při výuce nenudili. Talnet byl doposud zaměřen především na žáky přecházející ze základní na střední školu. Nyní se začíná orientovat i na žáky, kteří přecházejí z prvního stupně základní školy na druhý stupeň. Zde je nezbytná spolupráce s učiteli, neboť činnost je realizována prostřednictvím skupin zabývajících se určitým problémem. Mimořádně nadaní žáci se tak postupně učí bádát jako vědecké týmy. Odborníci totiž zdůrazňují, že kromě odhalení a podchycení talentu žáků mimořádně nadaných, je velice důležité naučit je týmové práci, na níž je postavena veškerá současná věda.⁵⁸

Tradičním nástrojem pro motivaci nadaných žáků jsou nejrůznější soutěže, především osvědčené olympiády z předmětů jako je matematika, biologie, chemie a nové projekty jako například soutěž ve finanční gramotnosti. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy každoročně vysílá přibližně čtrnáct žakovských týmů reprezentovat Českou republiku v mezinárodních soutěžích. Zatímco testy PISA přinesly nepříjemnou zprávu, že čeští žáci se v přírodovědných předmětech neustále zhoršují, v mezinárodních soutěžích, které zvláště asijské země vnímají prestižně, patří k těm nejlepším. Každoročně získají kolem třiceti medailí. MŠMT aktivity finančně podporuje, ovšem zatímco zájem žadatelů narůstá, objem přidělených státních financí se zmenšuje, oproti loňskému roku došlo letos k desetiprocentnímu snížení.⁵⁹

Další možností mimoškolního uplatnění nadaných žáků je středoškolská odborná činnost (SOČ). Je orientována na projektové řešení problému, žák plní vybraný úkol společně s vedoucím práce a konzultantem.⁶⁰

V předškolním věku je vhodnější hovořit o dispozicích dítěte než o talentu. Současná předškolní výchova jde cestou individualizace. Znakem profesionality učitelky mateřské školy je poznat, jaké jsou dispozice dítěte a tyto pak stimulovat. Některé děti dovedou ze svých dispozic vyzískat maximum, u jiných mohou být jejich předpoklady promarněny. Velmi záleží na motivaci dítěte, jeho pečlivosti, pozornosti, paměti a vytrvalosti.⁶¹

U dětí, které předbíhají svými schopnostmi své vrstevníky, nemusí jít vždy o mimořádné nadání, ale o akcelerovaný vývoj. Podle psychologů se mimořádné nadání pozná až kolem devátého roku. Diagnostikou mimořádného nadání a řešením problémů nadaných žáků se zabývají školská poradenská zařízení. V každém kraji působí jeden až dva

---

⁵⁸ DOUBRAVA L. České děti jsou výborné, když se jim dá šance. Učitelské noviny, 2011, roč. 114, č. 15, s. 12-13.

⁵⁹ tamtéž

⁶⁰ tamtéž

⁶¹ ŠTEFFLOVÁ J. Talentované děti v mateřské škole. Učitelské noviny, 2010, roč. 113, č. 2, s. 10-11.

psychologové pedagogicko-psychologických poraden a obdobná skupina speciálních pedagogů, kteří jsou krajskými koordinátory péče pro mimořádně nadané.⁶²

---

⁶² ŠVANCAR R. K mimořádně nadaným se musí přistupovat s rozumem. Učitelské noviny, 2011, roč. 114, č. 38, s. 10.

Závěr

Příloha č. 2 školního vzdělávacího programu Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů naznačila trendy, jakými se ubírá a v následujícím období se pravděpodobně bude ubírat naše školství. Jednotnou školu mají severské země, k nimž bychom se bezesporu měli obracet pro inspiraci, kudy se má vzdělávání ubírat. Nelze však pominout zcela jiná společenská východiska, materiální zázemí a možnosti, vzdělanost učitelů a jiné aspekty. Jednotnou školu zavádějí i v sousedním Rakousku. Zatímco např. Finsko je v současné době „vzdělávací velmocí“, u našich jižních sousedů se šíří názor, že „zelení zničili školství“. Domnívám se, že při zavádění změn, bychom měli organicky navázat na vše kvalitní, co v českém školství máme. Neboť vše, co nyní nevhodným způsobem zrušíme, bychom museli v budoucnu s daleko vyššími náklady znovu vybudovat.

Použité zdroje

Monografie

HÁJKOVÁ, V. a STRNADOVÁ, I. Inkluzivní vzdělávání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. .

JANKOVSKÝ, J. Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením. Praha: Triton, 2006, s. .

PIPEKOVÁ, J. a kol. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido, 1998, s. .

SLOWIK, J. Speciální pedagogika. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. .

Články

ČTK. Vzdělávání romských dětí. Učitel'ské noviny, 2011, roč. 114, č. 11, 15.3.2011, s. 5.

ŠVANCAR, R. Pro Romy bez mentálního postižení budou praktické základní školy tabu. Učitel'ské noviny, 2011, roč. 114, č. 21, 24.5.2011, s. 14.

ŠVANCAR, R. Srozumitelně a jednoznačně. Učitel'ské noviny, 2011, roč. 114, č. 20, 17.5.2011, s. 14.

ŠVANCAR, R. Vrací se myšlenka přesunutí žáků s lehkým mentálním postižením do běžných základních škol? Učitel'ské noviny, 2011, roč. 114, č. 9, 1.3.2011, s. 15.

Dokument s korporativním autorem, publikovaný tiskem i na internetu

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha. Úplné znění školského zákona. 2008. [www dokument] dostupný z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon> [cit. 3. 9. 2008]